

Jämtlands-
Härjedalens
Gille i
Uppsala

AVISEN Medlemsblad för Jämtlands-Härjedalens Gille

2024 nr 1

Kallelse till årsmöte

Tisdag 12 mars kl 18.00

Träffpunkt Storgatan 11

**Viltbuffé, vin, öl eller alkoholfritt alternativ
samt kaffe och kaka serveras till ett pris av 225 kr/person.**

Anmälan senast 5 mars till Rut Helmersson,

gillevard@jhgille.se eller tel. 070 845 13 44

**Betala gärna i förväg till vårt plusgiro 39 30 09-6 eller
Swish 123 094 13 02**

Stellan Sandler – jämtlänning – upplänning och inkaättling

Årsmötet inleds av Stellan Sandler som berättar och gör några nedslag om sin uppväxt i Brunflo, läkare i Jämtland under tidigt 1980-tal, diabetesforskare, professor och vice rektor vid Uppsala universitet.

Dagordning för J-H Gilles årsmöte

1. Val av ordförande och sekreterare för mötet
2. Val av protokollsjusterare
3. Fråga om kallelse skett enligt stadgarna
4. Styrelsens verksamhetsberättelse
5. Ekonomisk berättelse
6. Revisionsberättelse
7. Fråga om ansvarsfrihet för styrelsen
8. Fråga om disposition av föreningens resultat
9. Årsavgift för 2024
10. Val av styrelseledamöter
11. Val av revisorer
12. Val av valberedning
13. Förslag från styrelsen, verksamhetsplan 2024
14. Val av hembygdsstipendiat, inkomna nomineringar utsänds separat efter den 1 mars
15. Avslutning

Verksamhetsplan för 2024

- 12 mars** Årsmöte Stellan Sandler berättar
24 maj Vårmöte Mats Rolén och Sven-Runo Bergqvist berättar om ångbåten Alma, 150 år
13 september Surströmmingskalas
7 december Förjulskafe kl. 14.00

Det är vi som styr och ställer i Gillet:

Ordförande Mats O Karlsson 070-517 60 16, matsokarlsson43@gmail.com • Vice ordförande Arne Sandemo, 070-399 60 36, arne.sandemo@gmail.com • Sekreterare Stefan Halvarsson 018-46 80 65, stefanhalvarsson4@gmail.com • Kassaförvaltare Bosse Häll 073-074 58 57, bosse.hall@telia.com • Karl-Eric Ericson 070-216 17 85, karleric.ericson@gmail.com • Gillevård Rut Helmersson 070-845 13 44, ruthelmersson44@gmail.com • Redaktör och hemsidesansvarig Barbro Nilsson Garbergs 070-207 89 00, barbron@gmail.com
Hemsida: www.jhgille.se e-post: info@jhgille.se Plusgiro: 39 30 09-6 Swish: 123 094 13 02

En förkortad Verksamhetsberättelse för 2023

Styrelsen har bestått av Mats O Karlsson, ordförande, Arne Sandemo, vice ordförande, Stefan Halvarsson, sekreterare, Bosse Häll, kassaförvaltare, Rut Helmersson, gillesvärdinna och Karl-Eric Ericsson. Barbro Nilsson Garbergs har som redaktör för Avisen varit adjungerad. **Revisorer** har varit Håkan Hardenborg och Björn Sundin. **Valberedning** har varit Karl-Evert Mosten och Evert Wallström.

123 Medlemmar har betalat medlemsavgiften, 16 nya medlemmar har tillkommit.

Verksamhet: Årsmötet den 12 mars innehöll föredrag av Otto Nilsson, vd i Inlandsbanan AB och Therese Fanqvist, marknadsdirektör. Något hembygdsstipendium kunde inte delas ut eftersom inga förslag inkommit. Vid Vårmötet den 26 maj höll Synnöve Sundell Bergman från Görvik föredrag med rubriken "Tag mig ifrån detta Helvete" om en släkting som i början av 1900-talet tvångsvårdades under många år på Asylen på Ulleråker.

Surströmmingskalaset den 15 september inleddes av Anne-Marie Jansson Enkler och Christina Hansson, båda bördiga från Frösön, med programmet "Musik med minnen från Jämtland".

Förjulskaffet den 2 december hade två programpunkter; Biskop emerita Tuulikki Koivunen Bylund berättade under rubriken "Fagert är landet – biskop bland jämtar och härjedalingar" och Gillets yngsta medlem Viktor Olofsson, bördig från Rörön, framförde en kort gitarrkonsert.

Alla fyra mötena har haft en god anslutning med ett drygt 40-tal medlemmar med en toppnotering vid Förjulskaffet med 50 deltagare.

Avisen har utkommit med fyra nummer. Biblioteket har avvecklats och de 134 volymerna och fyra videoband togs tacksamt emot av Norrlands nations bibliotek. Hemsidan har under året fått ny design och den uppdateras fortlöpande.

En **Hjemrejsa** genomfördes den 12–14 juli av en grupp på 13 deltagare. Dag ett innehöll lunch och besök på Jamtli. Dag två åkte gruppen tur och retur med Inlandsbanan till Hoting, den nordligaste anhalten i länet. Uppehållet på nio timmar användes till besök på Motormuseum, Camping, Forntidssamlingar och Hembygdsgården. Dag tre gjordes motsvarande resa till sydligaste stationen Sveg. Där besöktes Hembygdsgården, Mankell-bron och Café Ciniast. Deltagarna var mycket nöjda med resan och det vänliga mottagandet av ordsbor i både Hoting och Sveg.

Ekonomi för året redovisar ett överskott på 8 929 kronor av en omsättning på 54 080 kronor. En jämförelse med år 2022 visar att årets överskott motsvarar kostnaden för Hembygdsstipendiet som ju inte kunde delas ut. Fullständig verksamhetsberättelse med ekonomiskt bokslut kommer att finnas tillgänglig vid årsmötet den 12 mars.

Karl-Göran Eriksson erbjuder intressant databas för släktforskare och andra intresserade

Karl-Göran som medlem i Gillet informerade kort vid Surströmmingskalaset i september om sin uppbyggda databas över jämtar och härjedalingar. Här beskriver han den och erbjuder medlemmar att använda den:

I yngre år började jag kartlägga befolkningen i ett fåtal församlingar i Jämtland till vilka jag hade släktanknytningar. Sedermera övergick detta intresse till att omfatta alla socknar i landskapet, men också Härjedalen. I samband därmed inledde jag en registrering av samtliga födda i alla församlingar t.o.m. 1894 (drygt 215 000 individer).

Detta register har kontinuerligt kompletterats med personuppgifter om livsöde, emigration, när och var de avlidit m.m. Därutöver har jag gjort några sammanställningar för socknar, där kyrkböcker tidvis saknas. Även om jag själv inte ser mig som släktforskare i första hand, inser jag naturligtvis i det sammanhanget möjligheten och värdet av mitt arbete. Intresserade släktforskande medlemmar i Jämtlands-Härjedalens Gillet i Uppsala är alltså välkomna att kontakta mig. Kan jag bidra med något är det en belöning i sig.

Karl-Göran Eriksson

Mailadress: kgeriksson1B@outlook.com

Hembygdsstipendiet 2024

I år kommer årsmötet den 12 mars att kunna besluta om vem eller vilka som ska få Gillets hembygdsstipendium. Tre förslag har redan inkommit och flera kan tas emot. Dock senast den 1 mars.

Inkomna förslag med motiveringar kommer att presenteras i ett särskilt utskick efter den 1 mars till alla som anmäler sitt deltagande i årsmötet. Innan årsmötet genom handuppräknings fattar beslut om stipendiat "må förslagsställare eller annan tala för kandidat".

Mormors blommor

I mormors land växte gubbskäg,
åbrodd och tusenskön
och mot stugans söderväg
stod kejsarkronor i bön.

I fönstret stod prunkande balsamin
och pelargoniers rad
och bakom en nystärkt spetsgardin
en nerium med dammiga blad.

Nu är stugan borta, tomten tom,
sedan många, många år.
Men konvalj och tibast går ändå i blom
där bland stenarna varje år.

Sockenfarken

Kom sig upp
bland storkäran
Rökte cig´ar
Prata stockholmska
Kunde man tro det
om oäktingen
Lars-Mårta-pojken?
Det spordes
att far hans var en provar
som bött på hotellet
då Lars-Mårta var piga där.

Provar = Handelsresande

Knut Svedjeland

Förjulskaffet den 2 december 2023

Den tiden var nu därhän kommen, då längtansfulla deltagare å Gillets traditionella förjulsarrangement skulle församlas för att inta saffransbröd och krus åtat värmande dryck, under stor gamman och trivsamt gemynt umgås, därtill få del av något intressant föredrag, en dos musikalisk upplevelse, ävensom under stor spänning emotse utfallet varå någon högvinst komme att å rättan hand hamna.

Att kalaset av många var med förväntan emotsett, härom vittnar deltagarantalet, som för dagen uppgick till om-trennt ett femtiotal personen, församlade å den sedvanliga lokalen Pensionisternas hus, Storgatan 11 i Upsala stad.

Ett dragplåster för aftenen var biskopen i Härnösand emerita, Tuulikki Koivunen Bylund, som innehade den befattningen där åren 2009-2014. Om sin yrkesmässiga väg visste hon berätta bl.a. följande.

Hon föddes i Raumo i trakten av Åbo, i ett hem där föräldrarna inte var över sig religiösa, men för hennes del var det ett väckelsemöte 1960 som kom henne att fastna för den sidan av tillvaron. En stråvan efter prästrollen var dock inte att tänka på i Finland, så hon sökte sig till Skåne, där hon 1971 nådde därhän, men då genom en såkallad sårvingning – dåtida inställning till en utrikesfödd, förutom att hon var kvinna, kan ha bidragit till denna speciallösning.

Därefter blev det peu om peu stegvis att hon hamnade högre i detta skrå; via att verka som bl.a. församlingspräst i Upsala domkyrkoförsamling blev hon domprost i Upsala 1995. I det sammanhanget märkte hon tydligt förekommande inslag av ren avund från en och annan manlig representant för prästerskapet, som kunde hävda att hon fick tjänsten enbart på grund av att hon var kvinna. Rentav kunde hon få höra att hon dessutom ”inte var kvinnlig”.

Tuulikki, med valspråket Kärleken fördrivar rädslan, satte sig emellertid över allt dylikt prat, och blev omsider, efter 14 år som domprost, och som första kvinna efter 74 män, biskop i Härnösand. I den rollen kom hon att ofta företa visitations- och andra besöksresor inom stiftet, sålunda även i Jämtland och Härjeådalen, vilka landskap, med sina natursköna omgivningar och de många minnesvärda bekantskaperna med befolkningen, hos henne gjorde bestående intryck.

Hon har efter att ha blivit pensionist av och till hoppat in som vikarie i kyrkliga sammanhang. Det är, som hon säger, att ”äta glass med små skedar, men livet med stora skopor”.

Hennes intressanta och högst roande föredrag följdes av ett framträdande signerat aftenens andra gäst, Viktor Olofsson från Rörön i Bergs socken, numera en välkänd gitarrist. Redan i tämligen unga år begynte han traktera detta instrument. Av ICA-handlaren Kurt Jonsson i Sventavik fick han stöttning i att bilda ett musikkapell, som spelade bl.a. på Älghälga i samhället.

Gymnasietiden var med estetisk inriktning, och en ny populärmusikgrupp blev Patriark, ett musikapell som 2011 vann Rikskonserterns nationella tävling Musik Direkt. Numera arbetar han som ombudsman för Sveriges Yrkesmusikerförbund.

Viktor intog scenen å Gillets kalas, och framförde, på elgitarrsolo, inledningsvis John Lennons et Paul McCartneys finstämda And I love her, särdeles välklingande. Det följdes av jazzstycket Misty, komponerat 1954 av den välbekante Errol Garner, och som senare fick text av Johnny Burke, framförd av exempelvis Ella Fitzgerald. Avslutningsvis spelade Viktor ur den välkända Jätten Jorms sång, från filmen Dunderklumpen 1974 av Per Åhlin och Beppe Wolgers.

Både Tuulikki och Viktor möttes av stort bifall för sina framträdanden.

En annan som rönt stor uppskattning för aftenen var Arne Sandemo för sitt engagerade sätt att entusiasmera deltagarna till allsång, inte minst av julsånger. Förglömmas ska heller inte de lovord gillesvärdinnan Rut Helmerssons goda härjeådalskaka rönt. Och ur mängden av idel högvinster lyckliggjordes också en och annan deltagare.

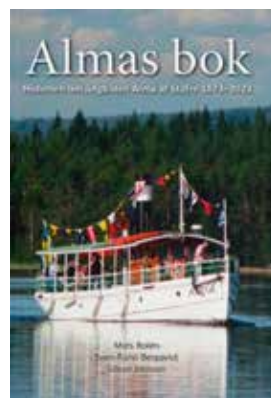
Stefan Halvarsson

Mats Rolén – prisbelönt medlem

Mats Rolén är medlem i Gillet. Han höll föredrag vid Förluskaffet 2022 om sin bok "Stavre – en by i världen". För den, bland annat, har han i år belönats med Johan Nordlander-sällskapets pris i Umeå. Han får priset "för sin mångåriga och gedigna forskning och dokumentation av Jämtlands historia". I sin motivering till priset fortsätter sällskapet skriva att Mats i boken berättar "initierat om den lilla människan i den lilla byn i den stora världen".

Jämtlands-Härjedalens Gille i Uppsala gratulerar

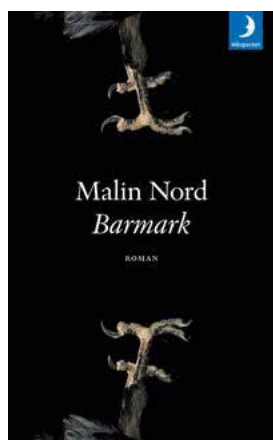
Mats till priset och vi ser fram emot vårt vårmöte den 24 maj. Mats återkommer då tillsammans med Sven-Runo Bergqvist, sin medförfattare till boken om Ångbåten Alma. De ska berätta för oss om den gamla damen som ifjol firades stort i Stavre på sin 150-årsdag.

Två huskut bra böcker om och från Jämtland!

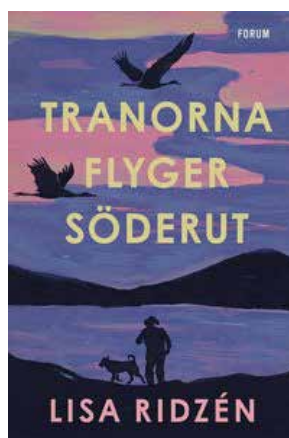
Malin Nord, född 1973, med rötter i Östersund och Handog, bor på Frösön, har skrivit boken **Barmark** som kom ut 2017. Lisa Ridzén, född 1988, bosatt i byn Hegled, kom hösten 2023 ut med sin debutroman **Tranorna flyger söderut**. Båda har gett mig stora läsoplevelser och de är så mycket jämtländska att jag inte kan låta bli att rekommendera dem till er alla i Gillet. Malin har redan fått priser och stipendier för sitt författarskap. Lisa som debutant har fått stor uppmärksamhet i både riksradio och TV.

Innehållet och persongalleriet i de två böckerna är verkligen olika.

Barmark handlar om fyra generationer kvinnor. Den äldsta Signe flyr från Norge och nazismen under kriget. Hon är gravid och kommer under stora strapatser över fjället. Tvingas lämna sin son Olov kvar hos släktingar. Pappan är inkallad. Hon föder sin dotter och blir kvar i Jämtland. Dottern är minst synlig i boken men blir mor till Anja, bokens huvudperson.

Anjas dotter Hanne blir den fjärde generationen. Malin Nord lyckas på en underbar prosa – poetisk, vemodig, detaljrik och fysisk med många fina naturmålningar – skildra dessa fyra kvinnors öden. Särskilt starka är banden mellan Anja och mormor Signe. Oron för barnet återupprepas. Mormor övergav Olov, fick aldrig återse honom. Anjas stora kärlek till Hanne blandas med skrällen för att mormors öde kan bli också hennes.

Tranorna flyger söderut

handlar om tre generationer män – "sur-jämtnar" som Lisa känner stor kärlek till. Hon har träffat några av dem när hon arbetat i hemtjänsten. Lisa är doktorand i sociologi och forskar om manlighet och normer på den jämtländska landsbygden. Huvudpersonen Bo har varit en duktig arbetare på sågen i Hissmofors. Han kallar genomgående sin far "gubben".

Deras relation var bottenfrusen hela livet. Bo bor ensam i huset i en liten by sedan hans hustru flyttat till ett demensboende i Östersund. Hemtjänsten kommer till honom flera gånger om dagen. De gör kortfattade anteckningar om hur Bo mår och om sina insatser i en bok. Lisa Ridzén hittade sådana hemstjänstanteckningar i sin farfars efterlämnade papper och fick då inspirationen till boken. Bos viktigaste sällskap i huset är jämthunden Sixten. Hans avtagande förmåga att sköta om och gå ut med Sixten gör att sonen Hans trycker på att Sixten måste lämnas bort. Det blir ett ställningskrig som djupfryser deras relation. Bo med egna erfarenheter av "gubben" hade haft ambitioner att skapa ett bra far/son-förhållande. Han och Hans minns gemensamma fisketurer med glädje. Men det blir iskallt när Hans "inte bara blev medlem i Moderata ungdomsförbundet, nu ska han ta Sixten ifrån honom också".

Läs själva dessa två mästerliga skildringar så får ni se och känna. Tårarna är inte långt borta, av jämtländsk igenkänning. Men också existentiellt hur det är att vara människa med relationer och känslor som är komplicerade. Det är både svårt och underbart vilket de här båda jämtländska kvinnliga författarna med sina böcker bjuder in oss att ta del av och njuta av stor litteratur.

Mats O Karlsson

Nya medlemmar

Vi har fått följande nya medlemmar det senaste halvåret:
Birgitta Funseth, f. 1943, från Harrsjön
Hélène Jonzon, f. 1948, från Frösön